

LNV overweegt een - voor de visserij - gesloten gebied op de Noordzee

Van het ministerie van LNV is een nota verschenen: 'LNV-visie visserij-natuur in de Noordzee', over de wenselijkheid en politieke haalbaarheid van een voor de visserij gesloten gebied op het Nederlandse deel van de Noordzee. Dit is opmerkelijk, omdat het onderwerp al zeker tien jaar taboe is. Ook is opmerkelijk dat het rapport een coproductie is van de Directies Natuur en Visserij en geschreven onder supervisie van beider directeuren. Zoals zo vaak met (nog) vertrouwelijke rapporten is ook dit werkstuk uitgelekt, en dit heeft geleid tot heftige discussies in Visserijnieuws, het weekblad voor de visserij. Het rapport lag op straat en de Nederlandse vissers reageerden furieus. Het gaat dan ook écht ergens om: niet alleen is er een duidelijke omme-zwaai te zien in het denken op het ministerie, men zet ook meteen een grote stap. Gesproken wordt van een gesloten gebied van 10.000 km² ergens ten noorden van de wadden (Visserijnieuws 27 van 7 juli 2000). De vissers vrezen nu ook daadwerkelijk te worden gecontroleerd (!), met behulp van een 'satellietvolgsysteem'. De vissers zijn dus bang en boos, dit laatste ook al omdat in de uitgelekte nota zou staan dat een voorstel om te komen tot gesloten gebieden op zee zou kunnen leiden tot politieke winst bij de natuur- en milieubeweging en bij de Tweede Kamer.

Dit doet vermoeden dat gesloten gebieden, waar dus niet langer gevist mag worden, goed zouden zijn voor de natuur (en dat visserij daar dus slecht voor is). Dit geldt met name voor het bodemleven, dat door de huidige visserijpraktijk met een zo hoge frequentie wordt 'afgemaaid' dat organismen die in of op de bodem leven onder voortdurende stress staan. Dit leidt tot vervlakking van het bodemleven. Simpelweg gesteld komen er steeds meer kort levende, zich snel voortplantende wormpjes en steeds minder dieren die eerst groot en oud moeten worden voordat ze zich kunnen voortplanten. Voor de visserij is dit niet heel erg: wormpjes zijn visvoer, grote oude oesters niet. Minder biodiversiteit leidt zo tot een beter ingerichte visvijver, maar natuurlijk kan zo'n situatie niet meer genoemd worden. Er valt dus 'natuurwinst' te boeken door de visserij in een bepaald gebied te sluiten. Voor de meeste vissen echter zal het weinig uitmaken. Als de totale visserijdruk niet daalt stijgt de visserijinspanning in de niet-gesloten gebieden. Vissen zwemmen en veel soorten trekken; ze lopen dus zodra ze uit het gesloten gebied zwemmen een (groter dan voorheen) gevaar alsnog opgevist te worden. Slechts bij zeer grote gesloten gebieden zullen ook vissen wezenlijk profiteren, maar hiervoor is 10.000 km² nog veel te klein. Voor de zeevogels zal het totale voedselaanbod, in de vorm van de 'visstand', dus ook weinig veranderen. Echter, veel zeevogels leven tegenwoordig deels van visafval dat vanaf vissersschepen in zee wordt gegooid. Deze voedselbron zal lokaal (in het gesloten gebied) verdwijnen, terwijl er elders meer van zal komen. Als er dus een groot gesloten gebied boven de wadden komt zullen bijvoorbeeld de meeuwen het daar moeilijker krijgen. Omdat de vissers niet stoppen maar verkassen zal elders meer voedsel voor aaseters beschikbaar komen; daar verbetert de situatie dus ook voor de meeuwen. Toch zullen bijvoorbeeld in de Hollandse duinen niet meer meeuwenbroedparen komen, vanwege de drukte en vanwege de vos. Waar al die volgevreten meeuwen dus straks behoefte aan zullen hebben is een vosvrij broedeiland in zee. Schiphol?

LNV-Nederland lijkt intussen ingehaald door de EU, die tien weken lang grote delen van de Noordzee wil sluiten voor de visserij. Dit gaat echter om het sparen van de sterk onder druk staande kabeljauwstand, niet om de natuur te helpen. Vis is geen natuur, maar een 'natuurlijke hulpbron'!

Mardik Leopold, redactie

Een gat zo groot als Texel?

Minister Brinkhorst (LNV) denkt volgens krantenberichten hardop na over een torenflat op de nieuw aan te leggen Maasvlakte, als huisvesting voor 300.000 varkens en 1,25 miljoen kippen. Zo'n mestfabriek aan de kust biedt natuurlijk interessante mogelijkheden voor lieden die denken dat mest in zee leidt tot grotere haringvangsten, maar aan die tweede Maasvlakte kleven nog andere problemen. Het gebouw zou 1 kilometer lang, 400 meter breed en 20 meter hoog moeten worden; we vinden echter dat windmolens al zichthinder opleveren! Verkeer en Waterstaat staat voor een nog veel groter probleem als het gaat om ruimtebeslag voor die Maasvlakte. Men schat dat zo'n 400 miljoen kubieke meter zand, te winnen uit de Noordzee, voor de aanleg nodig is. Een vrij abstract getal, maar aangezien op dit moment in de regels voor zandwinning staat dat niet dieper dan twee meter 'ontgrond' mag worden, betekent dit een gat van 200 vierkante kilometer, zeg maar zo groot als Texel. In dat gat zal alle bodemleven worden vernietigd; vervolgens ontstaat er een gigantische 'zandvraag'. Het gat zal namelijk op den duur weer door de zee worden opgevuld en ook dat zand moet weer ergens vandaan komen. Het gat is dus al groot, maar de gevolgen van het graven ervan zullen nog veel groter zijn dan de ruimte die het gat zelf inneemt.

Er gaan daarom stemmen op die stellen een gat van dat formaat toch wel erg groot is op het Nederlands Continentale Plat (NCP; daarbuiten mag Nederland niet winnen). Het NCP is ruim 50.000 km² groot, dus er

lijkt ruimte genoeg voor zo'n gat. Er vindt ook al veel zandwinning plaats op het NCP voor andere doeleinden; alles bij elkaar is er al op veel meer dan de nu benodigde 200 km² zand gewonnen. Echter, alleen de zuidelijke helft van het NCP is geschikt als winlocatie voor de Maasvlakte, want de noordelijke helft ligt te ver weg en de bodem bevat te veel klei. Nu is de helft van het NCP nog steeds ruim 100 keer zo groot als het benodigde gat, maar ook hier vallen grote delen af, zoals de kustzone tot een diepte van 20 meter (zandwinning daar betekent 'duinen naar de zee dragen!'), en wellicht ook bijzondere bodemgebieden als het Bruine-Bankgebied. De vraag zal dus zijn of dat gat niet dieper kan: men denkt aan dieptes tot 40 meter. In het hypothetische geval dat men een gat met loodrechte wanden zou kunnen maken, ontstaat dan nog steeds een gat van 10 km². Niemand weet nog wat de effecten op de ecologie of op de water- en zandstromen zullen zijn. Over het algemeen zijn gaten in de zeebodem ecologisch interessante gebieden. Scholen vis 'kleven' aan de wanden, in de diepte kunnen allerlei dieren zoals krabben en vis overwinteren en ook zeevogels en zeehonden vinden (vis in) diepe gaten doorgaans interessant. Wie weet, als het stof is neergedwarfeld hebben we een puik stukje natuur gerealiseerd, binnen de reeds bestaande Ecologische Hoofdstructuur (het hele NCP valt hier onder, zie elders in deze Nieuwsbrief). Op de Noordzee en ook op het NCP komen wel meer diepe gaten voor, dus helemaal tegennatuurlijk zijn deze niet. De natuur zelf had er een IJstijd of eeuwen van rivierloop voor nodig om ze te maken. De huidige Noord-zee is een kleine 10.000 jaar oud en die gaten zijn er nog steeds. Eens een gat, heel lang een gat, zo lijkt het dus. Zegt u het maar: willen we een ondiep gat zo groot als Texel, of een diepe geul zo groot als Zandvoort? Of iets er tussenin misschien? Nota bene: er liggen ook nog plannen voor een tweede Schiphol en een nieuwe Randstad in de Noordzee. Beide projecten zijn groter dan de tweede Maasvlakte en vragen dus nog meer zand.

Mardik Leopold, redactie

VERENIGINGSNIEUWS

Oproep: verzamel dode duikers, eiders, noordse stormvogels voor onderzoek

Diverse mensen houden zich in Nederland bezig met het onderzoeken van dode zeevogels. Echt bijzondere vondsten horen natuurlijk te worden verzameld voor een van de zoologische musea in Nederland (Amsterdam of Leiden), maar ook voor 'gewone' soorten is belangstelling.

Zo is er een lopend onderzoek naar het dieet van roodkeelduikers in Nederland. Dit is een bijzonder lastige soort om te onderzoeken omdat de vogels meestal onbenaderbaar op de Noordzee zitten en daarbij vrij schaars zijn, althans: ze gaan niet in grote aantallen dood. Voor maagonderzoek is het dus een probleem om aan materiaal, cq dode vogels te komen. Vandaar: iedere dode duiker telt! Veel angespoelde duikers zijn vies (zand, bloed, olie) en sterk vermagerd. Laat je daardoor echter niet tegenhouden. Zolang de maag nog in de vogel zit valt er dieetonderzoek aan te doen. Het feit dat dode vogels vaak sterk vermagerd zijn wil niet zeggen dat er geen visresten meer in de vogels aanwezig zijn. Tot nu toe werden er in negen van de tien angespoelde duikers nog determineerbare prooi-resten teruggevonden. Iedere vinder die een roodkeelduiker instuurt krijgt per kerende post een sectierapport terug met daarbij een beschrijving van de aangetroffen prooi-resten. Voor iedere gevonden **duiker** graag contact opnemen met: **Mardik Leopold**, 0222-369744 (werk) of -329069 (thuis).

Dode eidereenden staan ook volop in de belangstelling. Na het 'grote sterven' in 1999/2000 gaan ook in 2001 weer veel eiders dood in de Waddenzee, nu vooral adulte vogels. Parasieten worden als onderdeel van het probleem gezien, maar dit is slecht onderzocht. Daar komt nu spoedig verandering in (wens LNV). Om na te gaan in hoeverre de eiders nu besmet zijn moeten vers **dode, gave eiders** worden verzameld, liefst van zoveel mogelijk verschillende plaatsen en in flinke aantallen (10 of meer) per locatie. Dus: heb je de mogelijkheid om een dergelijk 'monster' te verzamelen, neem dan contact op met: **Romke Kats**, 0222-369732 (werk) of -319771. Bijzondere aandacht verdienen geringde, dode eiders! Deze vogels wil Romke graag in meer detail bekijken (biometrie). Iedere **geringde eider** is welkom, ongeacht de staat waarin deze verkeert. Op de verschillende Waddeneilanden heeft SBB hiervoor ruimte beschikbaar in haar vriezers. Dode eiders, die hier worden gevonden hoeven dus niet mee naar huis: een ritje langs het SBB gebouw volstaat! (Geldt vast ook voor een dode duiker).

Dode **noordse stormvogels** staan eveneens in de belangstelling. Er loopt een onderzoek naar de hoeveelheid plastics en andere menselijke rommel in de magen van deze alleseters. Dit is langjarig onderzoek: de bedoeling is om de noordse stormvogel te gebruiken als een graadmeter voor (hopelijk) een steeds schoner wordende zee. Voor dode exemplaren (met maag!): **Jan Andries van Franeker**: 0222-369724 (werk) of -310422 (thuis).

Het postadres voor al deze soorten is: Alterra, Postbus 167, 1790 AD Den Burg, maar neem altijd eerst even contact op voordat je de PTT met dode vogels belast! Vogels steeds graag individueel in plastic verpakken, met duidelijke etikettering: naam vinder, datum, plaats en vogelsoort. Uiteraard horen gevonden en opgehaalde